

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่: กรณีศึกษา

วัดเชียงทองและปริมณฑล หลวงพระบาง สปป. ลาว

ผู้เขียน

นายธีระพงศ์ โพธิ์มัน

ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูศักดิ์ วิทยาก็ค อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

อาจารย์ ดร. สันติดา กาญจนพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่: กรณีศึกษาวัดเชียงทองและปริมณฑล หลวงพระบาง สปป. ลาว” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการผลิตสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพื้นที่ท่องเที่ยวในวัดเชียงทองและเมืองหลวงพระบาง 2) เพื่อศึกษาบทบาทของตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสร้างพื้นที่ดังกล่าว และ 3) เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่กายภาพ พื้นที่ทางความคิด และพื้นที่ทางสังคมในวัดเชียงทองและเมืองหลวงพระบางที่เกิดจากอิทธิพลของการท่องเที่ยว

จากผลของการศึกษาพบว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาของวัดเชียงทองถูกผลิตสร้างขึ้นตามแนวคิดภูมิศาสตร์จักรวาลครอบทับไปบนความเชื่อเรื่องผี เช่นเดียวกับวัดอื่นๆ อีกจำนวนมากในเมืองศูนย์กลางทางอำนาจนี้ ซึ่งได้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ไปด้วย กระบวนการผลิตสร้างพื้นที่ของวัดและเมืองจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก พื้นที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดตามการเข้ามาแทรกแซงของตัวแสดงในแต่ละช่วงเวลาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ลาว โดยมีตัวแสดงหลักไม่มากและซับซ้อน หลังจากการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศ ความหมายของวัดถูกสร้างให้สัมพันธ์อยู่กับรัฐชาติสมัยใหม่และอุดมการณ์สังคมนิยม

กระบวนการผลิตสร้างพื้นที่ท่องเที่ยวเริ่มต้นจากการถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกที่ทำให้ความหมายของพื้นที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างพลิกฝ่ามือ ด้วยอำนาจและการควบคุมจากตัวแสดงต่างแดนในขณะที่พื้นที่ทางกายภาพของวัดและเมืองถูกควบคุมให้ตรึงอยู่กับที่ มันได้ดึงดูดให้กลุ่มทุนจากทั่วโลกไหลบ่าเข้ามาตามแรงการโฆษณาชวนเชื่อของนักท่องเที่ยว ที่นี้จึงถูกพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงผลิตสร้างเฉพาะสินค้าที่เป็น “สัญลักษณ์” เพื่อการ

บริโภคด้วยสายตาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงภูมิทัศน์หรือเครื่องหมายอื่นๆ ที่สัมผัสได้ด้วยรูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส

วัดเชิงทองที่มีสถาปัตยกรรมอันวิจิตรสมกับเป็นพระอารามหลวง ถูกทำให้กลายเป็นภาพแทนความจริงทางพื้นที่ของ “อดีตที่มีชีวิตของเอเชีย” อินเทอร์เน็ตอันเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังของเทคนิควิทยาใน “การบีบอัดพื้นที่และเวลา” ในยุคโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ตัวแสดงจากทั่วทุกมุมโลกสามารถเข้ามาปฏิบัติการในพื้นที่วัดเชิงทองได้อย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นรอบวัดก็ถูกเปลี่ยนไปเป็นชุมชนของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจากต่างแดนอย่างอันรวดเร็วพร้อมๆ กับการมีชุมชนโลกซ้อนอยู่ ผลก็คือพื้นที่วัดเชิงทองซึ่งผูกติดอยู่กับชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างซับซ้อน เลื่อนไหล และมีรอบหมุนของการเปลี่ยนแปลงถี่ขึ้น พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในวัดและเมืองถูกซ้อนทับโดยพื้นที่การท่องเที่ยวอยู่เกือบตลอดเวลาภายใต้การผลิตสร้างและผลิตซ้ำความหมายทางสังคมและการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงไม่ได้เกิดขึ้นอย่างตายตัว พื้นที่ของคู่ตรงกันข้ามมีการเปลี่ยนสลับไปมาและบางครั้งเกิดขึ้นในห้วงเวลาเดียวกันอย่างกำกวม ในบางช่วงเวลาโดยเฉพาะนอกฤดูท่องเที่ยวที่มีการแทรกแซงจาก “คนอื่น” น้อยลง พื้นที่ได้หวนคืนมาสู่ความจริงแท้ดั้งเดิม วัดเชิงทองอันเป็นพื้นที่ของการสะสมทุนทางธุรกิจก็ได้กลับคืนมาเป็นพื้นที่ของการสะสมบุญ ในขณะที่พิธีกรรมและกิจกรรมทางสังคมถูกใช้เป็นฉากเพื่อการท่องเที่ยว มันก็ถูกใช้เป็นเวทีในการช่วงชิงความหมายทางสังคมของคนท้องถิ่นผู้เสียเปรียบ เพื่อแสดงออกถึงการขัดแย้ง ตอบโต้ หรือต่อรองทางสังคม

Thesis Title	Tourism and Change of Space: A Case Study of Xiang Thong Temple and Its Vicinity, Luang Prabang, Lao PDR.	
Author	Mr. Teerapong Pomun	
Degree	Master of Science (Geography)	
Thesis Advisory Committee	Assistant Professor Dr. Chusak Wittayapak	Advisor
	Lecturer Dr. Santita Ganjanapan	Co-advisor

ABSTRACT

The objectives of this study, "Tourism and Change of Space: A Case Study of Xiang Thong Temple and Its Vicinity, Luang Prabang, Lao PDR.", are 1) to examine the production of sacred and tourism space in Xiang Thong Temple and Luang Prabang town; 2) to examine the roles of actors in the production of those spaces; and 3) to examine changes of physical, mental, and social spaces of the temple and town as influenced by tourism.

The results show that the sacred space of Xiang Thong Temple was produced by Buddhist cosmology and dominated space of spirit culture. Town space was also purified to be a cosmic center by building many temples in Luang Prabang, the center of the king's power. Consequently, the temple and town spaces are almost indistinguishable. Since the beginning of Lao history, space has been continuously changed by a few main actors. After changing political system, temple space has been associated with socialist ideology and the modern nation-state.

After being listed as a World Heritage site, the physical space of the temple and town was frozen while the meaning of the space changed dramatically by the power and control of external interests. This was the beginning of the production of tourist spaces. Afterwards, tourism business groups and tourists from all over the world have gravitated to the town. As a result, business of nostalgia has rapidly grown. Tourism products produced are not only symbols that can be gazed by eyes but also other symbols that can be perceived by other senses such as sight, tasting, scent, hearing, and touch.

Because of its exquisite architecture as a royal temple, Xiang Thong Temple is a "representation of space" of the "Living History of Asia". Actors from all over the world can

make spatial interaction and practices with the temple space in everywhere by using the Internet, a powerful tool for "time-space compression" in the globalization era. Meanwhile, local communities around the temple are linked to global communities and dramatically changed to a community of "others", tourists and entrepreneurs. Consequently, temple space indistinguishably related to the community is dramatically but ambiguously changed with increasing frequency. The sacred space of the temple and town is overlaid with tourist space almost all the time under tourist and social production and reproduction.

However, the changes are not fixed. Different or dual spaces change back and forth and sometimes they ambiguously occur in the same moment. Sometimes, especially in the low season when spatial interaction and practices of "others" is low, the town and temple spaces turn back to authenticity. The temple space turns back to a merit-accumulating place after becoming a capital-accumulating place. Moreover, while rituals and social activities are produced as tourism stages by powerful actors, they are spaces of resistance of disempowered people. Space is snatched back by local people to produce their own social meaning for social resistance, contestation, and negotiation.